

Sarvik jõudis mehele kuuri nurga juures järele. Haaras tal käest ja ajas oma rohekalt kobrutavad huuled urisedes paokile. Sealt paistis mädanevate kihvade rida. Hetk hiljem oli tükk mehe väikese sõrme otsast sarviku suus. Tema kihvast valgus haavale mürki, mis peatas verejooksu ning kasvatas alles jäänud sõrmekõndi otsa kollakalt kumava küünise.

Sarvik lutsutas naha ja liha sõrmejupi küljest lahti, sülitas küüne maha ning koukis siis luujupi oma vikatit meenutavate küünistega suust välja.

„Sa tead, mida edasi teha?” nõudis ta mehelt mõrisedes.

Mees noogutas. „Poiss on teil käes. Nüüd pole muud kui karikas pööriöoks teile?” kordas ta siiski üle.

Sarviku mühatusest võis välja lugeda nõusoleku. Hetke pärast oli ta varjudesse sulanud.

„Kui tahad võita, tuleb ulguda koos huntidega,” pomises mees, vaatas kiiresti enda ümber, ega kedagi nägemas ole, ning tõstis küünisega käe imetlemiseks oma silmade ette.

Ta ei suutnud oma rahulolevat naeratust varjata.

1. Kutt

„Kasi eemale!” sisistas tüdruk kokkupressitud hammaste vahelt. Ta otsmikul ähvardas veresoon pingutusest lõhkeda, kui ta vihmaveerennist ühe käega kinni hoides üritas end päasta allakukkumisest.

Ta oli hetk varem katusel turnides libastunud. Vajunud hirmsa kiirusega libisema hakates katuseservani, ent suutnud viimasel hetkel haarata selle all kulgevast vihmaveerennist.

Küünitasin end tema poole ja ulatasin käe.

„Luba, ma aitan!” sosistasin rahulikult, püüdes tüdruku tõrksusest mööda hiilida. „Viska ta mulle!” sirutasin veelgi allapoole, ise juba ohtlikult kõikudes.

Tüdruk surus teise käega enda vastu suurt kiiskavalget lindu.

Ma polnud sellesarnast iial näinud.

„Kao minema!” kostis kiire vaikne vastus.

Hingasin teravalt sisse ja haarasin tüdruku randmest. „Ma ei lase sul kukkuda. Ma tõmban su nüüd üles, tahad sa või ei!”

Tüdruk kiljatas, suur valge lind hakkas tiibadega rap-sima ja see röövis mu niigi hapra tasakaalu. Tundsini,

kuidas põlved nõksatasid tüdruku ja linnu raskuse all. Vis-
kusin hooga tagasi, tüdrukut endaga kaasa tõmmates.

„Aih!” pomisesin hetk hiljem.

Pilgutasin unesegaselt silmi. Lasin peost lahti kaelas
nahkpaela otsas rippuva kivijupi, hõõrusin pead, mille olin
vastu bussiakent ära löönud ja vaatasin jahmunult enda
ümber.

Kulus mitu hetke, enne kui mul tuli meelde, kus ma
praegu olen.

Teel Rõugesse.

Pärapõrgusse.

Vastu oma elu igavaimale talveaheajale.

Üksi.

Selles viimases muidugi pole midagi uut.

Üksi ja mina kuulume kokku.

Rõuge on pisike rahulik alev kesk Kagu-Eesti künkaid
ja orge. Koht, kus ilmaki ei juhtu midagi põnevat.

Ja ma olin ise nõus sinna minema. Vabatahtlikult.
Vanatädi juurde, kellega kohtusime viimati nii ammu, et
ma seda isegi ei mäleta. Olin minekuga nõus, sest ma liht-
salt poleks suutnud istuda terve talveaheaja üksi kodus.

Kõige ausam on siiski öelda, et lubasin end saata jalust.
Et ema saaks rahulikult oma uue kutiga olla. Ema muidugi
pakkis oma pakkumise veidi peenemalt: Rõuges on rahu ja
vaikus. Mine ja naudi!

Nagu mu elus muud peale vaikuse ja üksinda olemise
üldse olekski.

Emps on ju kogu aeg tööl.

Ja nüüd selle uue limukaga. Kilavad silmad, vuntsid
nagu prussakatundlad nina all võdisemas.

Tema ja minu ema? Päriselt?

Üksindus uhas minust üle nagu laine, ujutades kõik üle, surudes kõik enda alla, justkui tahtes olla kindel, et olen ikka korralikult uppunud.

Kogu selle raskuse all ununes vahel hingamine ära. Nagu ka nüüd.

Surusin pea vastu akent.

Huvitav, kui piisavalt kõvasti suruda, kas see läheks katki ja saaks natukenegi õhku?

Võpatasin, kui võimsa habemega papi, kes oli Tartust saati istunud mu kõrval, hakkas järsku rääkima. Tal oli madal hääl ja uskumatult sooneline käsi.

„Sa oled Kutt, eks? Tuled meie Iidale külla. Ma elan Iida kõrvalmajas, saame bussijaamast koos minna. Ma olen Leho,“ ütles ta ja surus oma käe mulle pihku.

Põrnitsesin teda nähtavasti nii jahmunult, et ta hakkas naerma. „Rääkisime Iidaga sinu tulekust, ega ma muidu teaks. Sind on kaua oodatud.“

Ma ei osanud talle miskit vastata.

Kaua? Olen viimased kuusteist aastat ühes kohas tiksunud.

Tulnud siis ise, kui ootas.

Ei. Ta ju ei saanud. See mu vanatädi Iida. Helistanud oli ta küll. „Iida kallistab sind Kopenhaagenist! New Yorgist! Roomast! Dubaist!“ kajasid mu peas aegade jooksul tehtud telefonikõned.

Huvitav, milline ta päriselt on?

Loomulikult olin temast näinud loendamatu tele-saateid ja ajaleheartikleid. Teadsin, milline ta pildil välja näeb. Terve Eesti teadis, sest teist nii kuulsat lauljat meil pole. Sellist, kes on andnud kontserte kogu maailmas. Alati puupüsti täis saalidele.

Nüüd oli ta lõpuks otsustanud ühte kohta püsima jääda. Ostis endale mõni kuu tagasi Rõugesse maja ja ema arvates oli mul nüüd paras aeg talle külla minna. Sest nüüd oli koht, kuhu mind jalust saata.

Või et mind on kaua oodatud?

Surusin lõuad nii kõvasti kokku, et hambad ragisesid. Bussi pidurid ka, kui see peatusesse keeras. Lumehangede vahele mattunud kahvatukollase bussijaama ees kõrgus kõhetu naine peaaegu maani ulatuvas mustas mantlis. Selle hõlmad laperdasid ja korraga tundus ta nagu saaki varitsev suur lind.

Mul hakkas veelgi rohkem kõhe.

Me pole ju veel Rõuges?

Papi müksas mulle vastu õlga ja naeratas. Küllap see pidi olema julgustav, sest järgmisel hetkel kargas ta üles ja kõmistas üle bussi: „Olemegi kohal. Tere tulemast!”

Vedasin ennast püsti, krahmasin pea kohalt riiulist jope ja astusin ta järel bussist välja.

Külm õhk lõi hinge kinni.

Järgmisel hetkel tegi seda Iida kallistus.

See oli tugev nagu karul ja uskumatult soe.

„Kutt, sina, eks!” nentis ta rahulolevalt. Lükkas siis mind veidi endast eemale ja silmitses tähelepanelikult. Tõmbasin käega üle oma igale poole turritavate juuste, et neid veidigi siluda, aga mu sassis soeng ei paistnud teda häirivat.

„Sa oled nii suur!” kostis ta häälest kergendus.

Hakkasin vaikselt naerma. Mul tuli meelde, kuidas ema rääkis, et vanatädi Iida pole iial osanud väikeste lastega ümber käia. Mu esimeseks sünnipäevaks oli ta saatnud hiiglasliku karbitäie liköörikomme!

Vaatasin teda vastu. Meie silmad olid peaaegu ühel kõrgusel. See tähendab, et ta oli pikk. Mis tähendab, et ta polnud mu ema moodi. Ema ulatub mulle vaevalt lõuani. Mättaräpsaja, naerame vahel temaga koos.

Ometi! Sel vanal naisel olid lõbusad silmad. Need, mida ma ema juures kõige rohkem armastan. Nii elu täis.

Järsku kostis bussijaama katuselt kõva kolinat ja rabinat. Tõstsin pilgu. Bussijaamal oli kaks korrust, katuselt maani omajagu maad. Ja seal kõrgel katuseserval kõõlus tume kogu. Jooksin midagi mõtlemata hoone poole ja sirutasin käed ette. Hetk hiljem prantsatas ta mulle sülle.

Kui uskuda surmtõsist nägu, mis mulle otsa vaatas, siis paistis ta olevat minuga umbes ühevanune. Ent talveriidid olid talle liiga suured ja kindlasti poiste omad. Ta surus vasaku käega enda vastu hiiglaslikku valget lindu. Nii suurt, et selle jõuetult rippuvad tiivad riivasid otstega maad.

Hoidsin tüdrukut süles ja vahtisin teda jahmunult. Tundsin, kuidas vaimustavalt kõrvetav tunne, mida ma varem polnud kogunud, sööstis minus ringi. Tundus, et ta tunneb miskit sarnast, sest ta võpatas järsult, kui me pilgud kohtusid. Ent siis pilgutas ta oma näole vajunud musta mütsi varjus kiirelt silmi, justkui püüdes end uuesti koguda. Hingasin teravalt ja aitasin ta jalgadele.

Mõni aeg varem olin näinud teda oma unes katuselt kukkumas.

Ta ei teinud märkamagi, et olin ta maandumist kõvasti pehmandanud, vaid lennutas veel ühe, kummaliselt tigeda pilgu minu poole.

Ka lind tema süles jõllitas mind üksisilmi. Mul hakkas linnu sädelevate mustade silmade ainitise pilgu all ebamugav.

Hetke pärast upitas tüdruk süles vaikselt häälitsema hakanud linnu ligi rutanud vana mehe poole, kes istus bussis minu kõrval ja oli ennast tutvustanud Lehona.

„Lee, mida sa katusel ...” alustas ta, ent linnu kraaksatus katkestas ta lause. Lind vajus seejärel kõssi, nagu oleks häälitsemine olnud tema jaoks liiga suur pingutus.

Leho läks näost valgeks nagu lumi. Ka vanatädi Iida paistis korraga rohkem kui kohkunud.

Tundus, et Lee mõistis vana mehe küsimust, ilma et too oleks selle lõpuni välja öelnud, sest ta haugatas lindu silitades järsult: „Maandus kehvalt. Abi on vaja!”

Leho küsis poolihääli: „Aga su pudel? See on sul kaasas?”

Tüdruk raputas vaevumärgatavalt pead.

„Riina läks koos pojaga just poodi, kui ma tulin teile vastu. Saame ta sealt kätte. Ta saab aidata,” sõnas Iida tõelikult. Vana mees haaras linnu, nagu ei kaaluks see kanast rohkem, ja pühkis mööda bussijaamast eemale kulgevat jalgteed minema, tüdruk ja vanatädi Iida tema kannul.

Põrnitsesin minema tuhisenu tüdruku kukalt.

Ehk tuleb sealt miskit? Väike aitäh näiteks?

Ent tundus, et olin ta jaoks tühi koht – ta ei andnud millegagi märku, et paneks mu olemasolu üldse täheleegi.

Kehitasin õlgu: „Tänamine ongi ülehinnatud!”, upitasin oma koti õlale ja vantsisin neile järele.

2. Kutt

„Rõuge ööbik jõudis tagasi koju!” kuulutas viimane vanatädist kõnelnud ajaleheartikkel, mida enne Rõugesse tulekut lugesin. See andis aupaklikus stiilis teada, et primadonna Iida Mäeots on otsustanud oma säravale karjäärile punkti panna. Maailmakuulsa laulja viimane avalik kontsert saab toimuma Rõuges, staari sünnikohas. Maja, kus proua Iida kunagi sündis, pole küll enam alles, ent auga väljateenitud puhkusepäevadeks oli tal ostetud Liinjärve kaldalt kerkivale mäenõlvale stiilne kodu. Pileteid primadonna kontserdile pole enam saada. Mis siis, et pealinnast kaugel, pääsmed müüdi kontserdile hetkega.

„Siin Rõuges on selline rahu, mida kusagil mujal pole,” õhkas proua Iida rahulolevalt seal ajaleheartiklis.

Ja ohkas nüüd ka, kui talle kiirustamisest hoolimata meelde tuli, et kuskil seal kummalise rivi sabas jõlgub ta hoolealune.

Tundsin, kuidas isu peatusest liikuma hakanud bussile järele joosta kasvas võimsalt. Rahulik kulgemine siin, kus oli nii külm, et tundus, nagu oleksime paganama külmkapis?

Aitäh, see pole mulle!

Vahtisin oma sääreni üles keeratud teksasid. Tallinnas käisid kõik nii ja kellegi jalgu ei pidanud külmakahjustuste pärast otsast löikama. Aga siin? Teksadest polnud siin käre-külmas kuigi palju kasu. Proovisin saapaninaga püksisääri allapoole suruda. Jope annaks ka rohkem sooja, kui see ehk selga panna. Sikutasin selle õlgadele ja püsisin luku kallal, kui vanatädi Iida järsku mul varrukast krahmas ja mind tugeva rapsakaga enda vastu tõmbas.

Olime jõudnud just üle jalakäijate silla astuda, kui poe ette pargitud tühi auto hakkas meie poole vajuma.

Leho märkas seda järgmisena ja lükkas kogu me pundi kiiresti sillast eemale. Parkla äärekivi oli lumme tambitud nii, et autot see ei peatanud. Seda ei teinud ka sillapiire – hetk hiljem vajus auto valju purina saatel vette. Jõgi polnud kuigi sügav, vaevalt et vesi üldse auto istmetenigi ulatus, ent mootorini küll. Ise see siit jõest välja ei sõida.

„Kolmas!” ütles Lee külmalt ning astus autole rohkem tähelepanu pööramata edasi poe poole.

„Nii juhtub, kui käsipidurit pole peal. Need eelmised kaks olid turistide autod, aga see siin tundub küll tuttav,” märkis Leho.

Jõudsime kirevate aknakatetega poe juurde. Valge lahmakas maja oli oru põhjas laiutava majadesumma keskpunkt. Tundus, et kogu külaelu keskpunkt ka, arvestades servast servani teateid täis kleebitud kuulutustetahvli maja küljes ning siledaks sõidetud majaesist parklat. Külalaps ei juhtu siin iial miskit, millest poes ei teataks. Ja uudised jõkke vajunud autost jõudsid ka nüüd esimesena just sinna.

„Ahaa! Jälle!” hüüatas poodnik rõõmsalt, justkui oleks kauplusesse astunud Lee talle lotovõidust teatanud.

Naine, kes piimariiuli ees piimapakki korvi tõstis, vaatas uudisetoajat rahulikult, ent vibalik prillidega poiss ta kõrval võpatas, krahmas korvi ja lükkas naist ukse poole.

„Sander, see oli teie auto jah!” märkis Lee osavõtmatult. Justkui ei lubaks ta endale ühtki tunnet.

Vaatasin teda huviga. Nii kummalist tüdrukut polnud ma varem kohanud. Ta ei lasknud end mu põrnitsemisest, poes olnud rahvast ega ka oma rohmakatest, mitu numbrit suurematest riidest häirida, vaid liikus rahulikult riiulite vahel. Miks ta nii imelikke riideid kannab?

Võpatasin, kui järsku kostis leti tagant vali hääl.

„Eerik, jah? Kuule, ole meheks, tule korra traktoriga poe juurde! Siin saatis üks proua oma auto jökke likku!” müristas poodnik telefoni. Hääl telefonis nähtavasti lubas peagi kohal olla, sest mees vajutas kõne lõppenuks ja pöördus siis järgmise uudise, minu poole.

Röögatult suur, seisis ta leti taga, käed pirakal kõhul risti, ning otsekui mõõtis või hindas mind, sest ta pisikeste silmade kaval pilk püsis väga kaua mu peal.

Vaatasin nahale tekkinud külmavärinatest hoolimata talle vastu ega keeranud pilku ära ka siis, kui ta mulle otse silma jõllitas.

„Poisu, sind saadeti siis siia, jah?” märkis ta siis, kuulutades sellega ülevaatuse lõppenuks. „Homme tuleb mu Kris ka koju, saate tuttavaks!” teatas ta rahulolevalt.

Küpsiseriuli juurest kostis seepeale põlglik turtsatus. Poodnik vaatas kulmu kortsutades sinnapoole. Ent Lee ei teinud mehe põrnitsemisest väljagi ja jalutas rahulikult edasi.

„Poisu, kas sa hokit ka mängid?” koondas poodnik taas oma tähelepanu mulle. Ma ei jõudnud veel miskit kosta,

kui saariiuuli juurde jõudnud Lee paugatas: „Ta on Kaarnate meeskonnas!”

Noogutasin kahtlevalt.

Ema oli mulle sellest rõugelaste veidrustest palju rääkinud. Et sama kindlalt nagu suvele järgneb sügis ja tollele talv, peetakse igal talvel Rõuges lahinguid. On peetud aastakümneid ja nagu just kostis, peetakse edasi ka.

Kuigi Rõuge on kaardilt vaadates pisike kui kirk ja paistis väljapoole rahulik, on see mulje petlik. Sest talviti jaguneb Rõuge kaheks suureks vastasleeriks. Mäe-Rõuge Kaarnad ja Ala-Rõuge Jäägrid.

Kaks hokimeeskonda. Võistlemas õiguse üle hoida karikat aasta jagu enda käes.

Veidi lapsik, kas pole?

Poodnik justkui oleks mu mõtteid lugenud, sest viipas uhkelt karikale, mis seisis kaupluse kõige kõrgemal riulil. Seal, lampide eredas valgusvihus, ei saanud see jääda kellelegi märkamata.

Matsakas karikas, tumedad pragunenud tiivad külgedelt taeva poole kõrgumas, ei sobinud sinna riulisse. Kõigi nende alkoholipudelite kõrvale, mis kahandasid karika justkui vähem väärtuslikuks. See karikas oleks tahtnud enda kõrvale midagi võimast. Sest see ise oli võimas.

Karika küljes rippusid metallplaadid, kuhu oli kirjutatud rodu nimesid. Nähtavasti võitjate omad.

„Küllap siis olen jah Kaarnate meeskonnas,” kohmasin ebalevalt.

Üle poodniku näo jooksis vari, ent ta sai sel kiiresti sabast kinni ja naeratas pingutatult.

„Traktor jõudis!” hõikas just siis keegi üle poeukse. Noogutasin ja astusin kergendatult kauplusest välja.

Külmast hoolimata seisis jõe kaldal pisike rahvahulk ning vaatas, kuidas poodniku kohale kutsutud talunik Eerik oma traktoriga jõeale nii lähedale manööverdas, kui lumevallid lubasid.

Ma olin kogu aeg mõelnud, et talunikud on vanad mehed. See aga siin tundus noor ja tugev, kõrgudes traktorist välja hüpates selle kõrval nagu mägi. Soojad tunded seljas ja kalamehesaapad jalas, sättis ta masina tagaosas oleva konksu külge trossi. Siis turnis mees jõe lumist kallast pidi alla. Kõik ahhetasid, kui ta libastus nii, et jäi napilt enne veepiiri pidama.

Tundus, et külmad olid alles saabunud, sest jõgi polnud seda nägugi, et hakkaks kaanetuma. Vesi vulises ja kobrutas ümber suurte kivide. Mees püüdis libedatel kividel tasakaalu otsides autoni sumada, ent kolmas kivi, millele ta astus, oli lahtine. Hetk hiljem oli ta kõhuli jões. Keegi rahva seas kiljatas, vette kukkunud mees naeris madalalt ja mõnuga ning poerahvalt süüa oodanud pardiparv tõusis häiritult lendu.

Järsku see Rõuge polegi nii neetult igav koht, mõtlesin peaaegu rahulolevalt.

Pealegi.

Hoki pole ainus, mida ema on mulle Rõuge kohta rääkinud. Kui poleks üht lauset, mille ta kunagi kogemata pillas, oleks mul olnud palju lihtsam ta kuu peale saata, kui ta hakkas talvevaheajast rääkima.

Aga.

Ma tahtsin leida oma isa.

Ja isa on siit pärit.

Me ei räägi emaga isast. Mehest, keda ma kunagi pole näinud ning kellest ma olen terve elu röögatult puudust tundnud.

Vahel ma kujutasin ette, mis tunne see oleks, kui ma just praegu pörkaks oma isaga kokku. Mida ta ütleks? Kas ta tunneks mind üldse ära?

Vahel mängin ma sellist mängu, et astun paarkümmend sammu ja see, kes mulle siis vastu tuleb, teab mu isa kohta miskit. Tuleb ainult küsida! Ükskord vanalinnas said need kaks kümmend sammu täis ja mulle tuli vastu mees, kes vaatas mulle nii pingsalt otsa, justkui ta tõesti tunneks mind. Võtsin kogu oma julguse kokku ja küsisin: „Eee, kas te oskate palun öelda, palju kell on?”

Võõras naeratas ja tõstis kahetsevalt käed: „*I'm sorry! Only English!*”

Loomulikult tahtsin ma isa kohta rohkem teada ja olin ka miljon korda üritanud küsida, aga ema oli kõik mu katsed meisterlikult maha surunud.

„Praegu pole õige aeg,” ütles ta tavaliselt kurvalt naeratades ja sasis mu pead ning sellega oli jutuaajamine lõppenud.

See lause, et isa on Rõugest pärit, on üks väheseid, mida ta on isa kohta öelnud.

Ja see oli vist peamine põhjus, miks ma siin olin.